

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК
КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
декан факультету здоров'я та фізичного виховання
доц. к. пед. н. Едуард СИВОХОП
2024 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ФІЛОСОФІЯ**

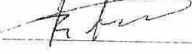
Рівень вищої освіти **Перший (бакалаврський) рівень**
Галузь знань **05 Соціальні та поведінкові науки**
Спеціальність **053 Психологія**
Освітня програма **Клінічна психологія**
Статус дисципліни **Обов'язкова**
Мова навчання **Українська**

Ужгород 2024

Робоча програма навчальної дисципліни «Філософія» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за предметною спеціальністю 053 Психологія освітньо-професійної програми «Клінічна психологія».

Розробник: к. філос. н., доц. Ірина ОСТАПЕЦЬ

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри філософії
протокол № 6 від «20» червня 2024 р.

Завідувач кафедри д. філос. н., доц. Василь ЛЕВКУЛИЧ

Схвалено науково-методичною комісією факультету суспільних наук
протокол № 8 від «27» червня 2024 р.

Голова науково-методичної комісії д. пед. н. Олена ПІОНАДИЧ

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ФІЛОСОФІЯ»

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 90	2-й	2-й
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: 2,5 год	3-й	3-й
аудиторних – 44 год самостійної роботи студента – 46 год	Лекції:	
	24 год.	10 год.
	Практичні (семінарські):	
	20 год.	2 год.
Вид підсумкового контролю: залік	Лабораторні:-	
	-	-
Форма підсумкового контролю: усний	Самостійна робота:	
	46 год.	78 год.

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Філософія» є формування у студентів цілісного уявлення про специфіку філософського знання, розуміння багатоваріантності шляхів культурного і цивілізаційного поступу людства та власне ставлення до них, особливості вирішення світоглядних запитів ХХІ століття, розкриття творчої ролі філософії в сучасній культурі.

Предметом вивчення дисципліни є філософія як феномен культури, світовий історико-філософський процес, включаючи дослідження граничних засад людської життєдіяльності.

Основними завданнями дисципліни «Філософія», що забезпечують досягнення мети та формування програмних результатів навчання є наступні:

- ✓ сформуванню у студентів чітке уявлення про специфіку філософії як форми суспільної свідомості, про поняття, категорії та методи філософії, про історію філософської думки та сучасні проблеми філософії, що допоможе студентам самостійно орієнтуватися у багатоманітні філософського знання;
- ✓ ознайомити студентів з філософською україністикою, проаналізувати ментальні особливості національно-світоглядної культури України в контексті світового філософського процесу;
- ✓ формувати і поглиблювати філософсько-світоглядну культуру студентів та адекватну ціннісну оцінку явищ дійсності сприяти розвитку здібностей до творчого мислення студентів, самостійного аналізу складних явищ соціокультурного життя, уміння застосовувати філософську методологію для розв'язання професійних завдань.

Відповідно до освітньої програми «Клінічна психологія», вивчення дисципліни «Філософія» (ОК 4) сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких **компетентностей**:

Інтегральної компетентності (ІК): Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

Загальних компетентностей (ЗК):

ЗК-01. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях

ЗК-03. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій

ЗК-04. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями

ЗК-11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Фахових компетентностей (ФК):

ФК-01. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології

ФК-02. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ

ФК-11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Філософія» (ОК-4) є опанування наступних навчальних дисциплін (ОК) освітньої програми «Клінічна психологія»

ОК-01. Історія та культура України

ОК-14. Історія психології

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньо-професійної програми «Клінічна психологія», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.	ПРН2
Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т. ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань	ПРН-03
Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел	ПРН-04
Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до	ПРН-10

культуральних особливостей співрозмовника	
Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку	ПРН-15
Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності	ПРН-17

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Філософія»:

Очікувані результати навчання	Шифр ПРН
Уміти використовувати сучасні знання з філософії свідомості, що дозволяє розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань	ПРН-02
Навчас працювати з різними джерелами, здійснювати пошук інформації у т. ч. з використанням інформаційно – комунікативних технологій, для вирішення професійних завдань	ПРН-03
Допомагає розвивати критичне мислення та аналітичні навички, що допомагає виробляти власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень та аналізу літературних джерел	ПРН-04
Сприяє формуванню культури людського мислення, умінню вести дискусію, логічно та доступно формулювати думку, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника	ПРН-10
Навчас володіти прийомами самоосвіти та самовдосконалення, творчого, креативного підходу до навчання, з метою професійного розвитку	ПРН-15
Виробляє здатність орієнтуватись у складних проявах суспільного життя, демонструвати відповідальну соціальну поведінку, дотримуватись гуманістичних та демократичних цінностей	ПРН-17

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Оцінювання знань студентів здійснюється відповідно до положень «Про організацію освітнього процесу в Державному вищому навчальному закладі «Ужгородський національний університет» (п.8). від 24.12.2020 р. № 61/01-04.

Перевірка рівня навчальних досягнень студентів з дисципліни «Філософія» здійснюється на основі результатів модульних та підсумкового (екзамен) контролів.

Для оцінювання знань студентів будуть використані наступні групи методів контролю:

1. Методи усного контролю (відповідь студента на окреме питання теми у індивідуальній та фронтальній формах; бесіда під час роз'яснення проблемного питання; усна доповідь, захист реферату, презентації проєкту).
2. Письмовий контроль (виконання практичних і творчих завдань та індивідуальної роботи; поточна контрольна робота, модульна контрольна робота).

Методи навчання: словесні (лекція, пояснення, розповідь, бесіда, дискусія), практичні (вправи, практичні роботи), наочні (ілюстрації, демонстрації), а також інтерактивні технології колективно-групового навчання: мозковий штурм, case-метод, дерево рішень, парне навчання, ротаційні (змінювані) трійки

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Модульний контроль складається з поточного контролю та модульного контрольного оцінювання. Упродовж семестру проводяться два модульні контролі, обов'язкові для всіх студентів. Модульний контроль (МК) №1 включає навчальний матеріал змістового модуля 1 (теми 1-6), а МК № 2 відповідно змістового модуля 2 (теми 7-12), таблиця 2. У цій таблиці наведено також максимальну кількість балів з кожної теми, яку може отримати студент. Після проведення останнього заняття за кожним модулем, відповідно до розкладу, проводиться модульна контрольна робота.

Поточний контроль знань здійснюється за такими складовими: перевірка знань студента на семінарських заняттях, контроль за виконанням індивідуальних завдань та самостійної роботи. Кожен вид навчальної роботи студента оцінюється певною кількістю балів відповідно до нижче наведених *основних критеріїв*. Сумарна кількість балів за кожен вид навчальної діяльності наведена в таблиці 1.

Оцінюються:

- усні відповіді на семінарських заняттях;
- активність у дискусіях, вміння обґрунтовувати та відстоювати свою думку;
- виконання творчих завдань (есе);
- поточна контрольна робота;
- контрольні тестування;
- підготовка рефератів та їх захист;
- доповідь з презентацією;
- підготовка проекту та його захист тощо.

Максимальна оцінка поточного контролю становить **50 балів**.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота						Інд. завд.	МКР	Сума
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6			
5	5	5	5	5	5	20	50	100

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота						Інд. завд.	МКР	Сума
Т 7	Т 8	Т 9	Т 10	Т 11	Т 12			
5	5	5	5	5	5	20	50	100

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	5	30	5	30
Творчо-аналітичне	2	20 (10+10)	20 (10+10)	20

завдання (інд. завд.)				
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1.

Тема 1. Філософія, її коло проблем, предмет та функції

Філософія та світогляд. Світогляд і світовідчуття, світосприйняття і світорозуміння. Життєво-буденний та теоретичний світогляд. Історичні типи світогляду: міф, релігія, науковий світогляд, філософський світогляд. Специфіка філософського світогляду, його причини виникнення. Місце філософії в системі культури. Філософія і наука. Основні теми філософських роздумів: світ і людина, сутність і зміст людського існування.

Предмет філософії. Концепції походження філософії. Філософія як дослідження світоглядних проблем засобами раціонального мислення. Основне коло філософських питань. Основне питання філософії. Головні напрями у філософії. Проблема методу в філософії як теоретичне узагальнення прийомів і засобів пізнання та його історичного досвіду. Діалектика і метафізика.

Функції філософії. Світоглядна, гносеологічна, методологічна, аксіологічна, евристична та ін. функції філософії. Соціальна спрямованість філософського знання. Сутність загальнолюдських цінностей у філософії. Людина як найвища цінність. Місце й роль філософії у сучасному суспільному житті.

Тема 2. Історія філософії.

Зародження філософської думки. Економічні, соціальні, культурні передумови появи філософії у країнах Стародавнього світу.

Філософія Стародавньої Індії. Стародавня Китайська філософія. Зародження філософії у Стародавньому Китаї. Особливості філософії Стародавнього Китаю. Основні філософські школи Стародавнього Китаю: конфуціанство, даосизм, моїзм, легізм та ін.

Антична філософія. Своєрідність філософії Стародавньої Греції: досократичного, класичного, елліністичного періодів античності. Платонізм та неоплатонізм. Становлення античної діалектики. Аристотель як систематизатор античної філософії. Елліністично-римська філософія.

Особливості філософії Середньовіччя. Розвиток християнства у Західній Європі. Апологетика, патристика, схоластика.

Особливості розвитку філософії Нового часу. Наукові відкриття (Микола Коперник, Галілео Галілей, Ісаак Ньютон) та зміна суспільно-економічних відносин. Проблеми онтології та гносеології у філософії видатних мислителів Нового часу.

Місце і роль німецької класичної філософії в розвитку світової філософської думки. Загальні риси німецької класичної філософії та основні проблеми: науковість філософії, онтологія, гносеологія філософської антропології, філософія історії, філософія права і т. д.

Тема 3. Філософська думка України

Зародження та особливості української філософської думки. Становлення й розвиток світогляду давніх слов'ян: давньо-слов'янська міфологія, запровадження християнства та філософська думка Київської Русі.

Розвиток філософії в духовній культурі України XIV–XVII ст.. Агіографія. Гуманістичні ідеї (Юрій Дрогобич, Павло Русин із Кросна, Лукаш із Нового міста, Станіслав Оріховський). Реформаційні ідеї в Україні. Українські полемісти (Мелетій Смотрицький, Іван Вишенський). Острозький культурно-освітній центр (Герасим Смотрицький та ін.). Братські школи. Філософія Києво-Могилянської академії (Петро Могила, Теофан Прокопович, Інокентій Гізель та ін.).

Філософія Григорія Сковороди. «Філософія серця». Теорія «Сродності праці».

Українська філософія XIX–початку XX ст.. Поширення ідей західноєвропейської (німецької) філософії (Йоган Шад, Петро Лодій, Орест Новицький, Сильвестр Гогоцький та ін.). «Філософія серця» Памфіла Юркевича. Український романтизм (Михайло Максимович, Микола Костомаров, Пантелеймон Куліш та ін.). Філософські ідеї Тараса Шевченка. Соціально-філософські погляди Лесі Українки, Михайла Драгоманова, Івана Франка.

Новітня українська філософія. Філософія періоду відродження українського духовного життя (Володимир Винниченко, Михайло Грушевський, Василь Зеньківський та ін.) Філософія національної самобутності (Дмитро Донцов, В'ячеслав Липинський). Філософська спадщина Володимира Вернадського та Дмитра Чижевського. Шістдесятники (Павло Копнін, Володимир Шинкарук та ін.). Розробка філософських проблем у сучасній Україні. Філософські ідеї представників Закарпаття.

Тема 4. Сучасна світова філософія

Особливості сучасної філософської думки. Плюралізм течій сучасної філософії. Критичний перегляд принципів і традицій класичної філософії кінця XIX–початку XX ст. Захист і оновлення класичних філософських традицій.

Позитивізм: його сутність та еволюція. Сцієнтизм. Позитивізм Огюста Конта. Різновиди позитивізму: емпіріокритицизм (Ернст Мах, Ріхард Авенаріус), неопозитивізм, постпозитивізм (Карл Поппер, Томас Кун, Імре Лакатос, Пол Карл Фейєрабенд).

Екзистенціально-антропологічна філософія. Проблема раціонального та ірраціонального. Ірраціоналістичний і містичний підхід у філософському аналізі (Артур Шопенгауер, Фрідріх Вільгельм Ніцше, Вільгельм Дільтей). Філософські проблеми психоаналізу (Зігмунд Фройд, Карл Густав Юнг, Еріх Фромм, Альфред Адлер). «Екзистенціальна філософія» та її різновиди (Серен К'єркегор, Мартин Гайдеггер, Альбер Камю, Жан-Поль Сартр, Карл Ясперс). Життя і смерть, сенс існування, проблема свободи.

Релігійна філософія. Еволюція релігійної філософії XX ст.: традиціоналізм і спроба оновлення. Методи релігійного осмислення дійсності. Предмет і головне питання релігійної філософії. Сучасна нехристиянська релігійна філософія.

Неотомізм (Етьєн Анрі Жільсон, Жак Марітен та ін.). Персоналізм (Едгар Шеффілд Брайтмен, Еммануель Мунье та ін.). Католицький модернізм Тейяра де Шардена.

Тема 5. Філософський зміст проблеми буття

Філософський зміст категорії «буття». Співвідношення категорій «буття», «субстанція», «матерія». Характеристика буття як філософської категорії. Поняття буття, його історичний генезис. Основні форми буття. Буття речей, процесів і станів природи. Буття людини як фундаментальна проблема філософії. Суспільне та індивідуальне буття. Проблема єдності світу.

Філософський зміст категорії «матерія». Формування і розвиток науково-філософського поняття матерії. Філософське визначення категорії «матерія». Сучасна наука про складну систему організації матерії та її властивості.

Спосіб та форми існування матерії. Рух як спосіб існування матерії. Саморух – вияв внутрішньої активності матерії. Види руху. Простір і час як форми існування матерії.

Властивості простору і часу. Сучасні природничо-наукові теорії простору і часу і їх філософське значення.

Тема 6. Свідомість: її походження і сутність

Проблема свідомості в історії філософії. Матеріалізм, ідеалізм та дуалізм щодо розуміння природи свідомості.

Виникнення і генеза свідомості. Сучасні наукові уявлення про виникнення і розвиток свідомості. Генеза форм відображення на неорганічному, органічному та соціальному рівні розвитку матерії. Свідомість і мислення. Мислення і мова.

Сутність та структура свідомості. Рівнева структура свідомості: підсвідомість, усвідомлення, свідомість, самосвідомість. Структура свідомості за компонентним складом: знання, пам'ять, норми, цінності та інше. Структура свідомості за суб'єктивним складом: індивідуальна, групова, етнічна, класова, масова, суспільна, загальнолюдська.

Творчий характер свідомості. Функції свідомості.

Модуль 2.

Тема 7. Діалектика та її альтернативи

Історичні форми і особливості діалектики. Зародження діалектики. Історичні форми діалектики (антична діалектика, діалектика середньовіччя, діалектика Нового часу, діалектика класичної німецької філософії, марксистська діалектика, сучасні західноєвропейські ірраціоналістичні концепції діалектики). Альтернативи діалектики.

Поняття діалектики, її основні принципи. Діалектика як один із методів філософії. Принципи розвитку і зв'язку, принцип конкретно-історичного підходу у вивченні явищ, принцип єдності історичного і логічного та ін.

Категорії діалектики. Співвідношення філософських категорій і понять спеціальних наук. Основні категорії діалектики: одиничне, особливе, загальне; зміст і форма; причина і наслідок; необхідність і випадковість; можливість і дійсність; система, елемент, структура.

Закони діалектики. Гносеологічна природа закону. Закон єдності і боротьби протилежностей. Закон взаємопереходу кількісних і якісних змін. Закон заперечення заперечення.

Тема 8. Пізнання як предмет філософського аналізу

Гносеологічна проблема в історії філософської думки. Агностицизм. Поняття пізнання і його змістовні складові. Основні принципи теорії пізнання. Рівні та форми пізнання. Види пізнання. Процес пізнання та його елементи: суб'єкт пізнання, об'єкт пізнання, засоби пізнання.

Практика як специфічно людський спосіб освоєння світу. Поняття практики. Види практичної діяльності. Функції практики. Проблеми істини у філософії. Об'єктивність істини. Абсолютна та відносна істина. Конкретність істини. Сучасні концепції істини (релятивізм і догматизм). Критерії істини.

Тема 9. Суспільство як предмет філософського аналізу

Поняття суспільства. Основні підходи до розуміння суспільства: натуралістичний, соціальний дарвінізм, органічна школа, расово-антропологічні школи, ідеалістичні концепції, історико-матеріалістичні. Суспільні відносини. Сфери суспільного життя.

Суспільство і природа. Природа як об'єкт філософського аналізу. Географічне середовище та його роль у житті суспільства. Екологічні проблеми, засоби їх розв'язання. Людина як предмет філософського аналізу. Проблема людини в філософії. Діяльність як основа людського буття. Структура людської діяльності. Антропосоціогенез. Єдність природного і соціального в людині. Проблема смерті та безсмертя людини у філософському світогляді. Сенс життя людини. Людина, індивід, індивідуальність, особистість.

Тема 10. Роль науки в інформаційному суспільстві

Сучасний зміст та історичний розвиток поняття інформаційного суспільства. Людина і наука в інформаційному суспільстві. Екологічні, демографічні, економічні, організаційні, світоглядні, морально-ціннісні та інші перспективи й наслідки комп'ютеризації (Белл, Тоффлер, Масуда, Мак-Люен та ін.). Генеза Homo-intelligens (Й.Масуда). Специфіка процесів інформатизації сучасного українського суспільства та його наукової сфери.

Інформаційна складова сучасної науки. Процеси створення, накопичення, всебічної оцінки, розповсюдження, сприйняття і використання інформації. Науково-методологічні, економічні, соціально-політичні, екологічні, світоглядно-ціннісні, етнокультурні, моральні виміри та перешкоди. Перспективи оптимізації інформаційного обміну між різними галузями науки. Інформаційна складова загальної, виробничої, творчої культури та професійної майстерності сучасного вченого, підприємця, висококваліфікованого спеціаліста виробництва.

Тема 11. Перспективи цивілізації на тлі сучасних викликів

Сутність цивілізації та цивілізаційного розвитку. Типи цивілізацій та критерії їх поділу.

Комп'ютеризація сучасного суспільства та науки, її перспективи. Суспільний прогрес і глобальні проблеми сучасності. Концепція суспільного прогресу та його критерії. Сутність і перспективи науково-технічного прогресу. Глобальні проблеми сучасності. Вирішення екологічних проблем сучасної цивілізації.

Тема 12. Історико-філософські та екзистенційні причини російсько-української війни 2022 року

Проблеми війни та миру у дзеркалі філософського бачення. Історико-філософські та екзистенційні причини російсько-української війни 2022 року. Філософська доктрина «русского міра» та особливості її становлення. «Русский мір» як ідеологічна доктрина Росії. Україна у доктрині «русского міра».

6.2. Структура навчальної дисципліни

(денна форма навчання)

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: денна					
	Усього	У тому числі				
		лекції	практичні	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
Модуль 1						
Тема 1. Філософія, її коло проблем, предмет та функції	7	2	2			3
Тема 2. Історія філософії	6	2	–			4
Тема 3. Філософська думка України	6	2	2			4
Тема 4. Сучасна світова філософія	8	2	2			4
Тема 5. Філософський зміст проблеми буття	8	2	2			4
Тема 6. Свідомість: її походження і сутність	8	2	2			4
<i>Разом за модуль</i>	45	12	10			23
Модуль 2						
Тема 7. Діалектика та її альтернативи	8	2	2			4
Тема 8. Пізнання як предмет філософського аналізу	8	2	2			4
Тема 9. Суспільство як предмет філософського аналізу	8	2	2			4
Тема 10. Роль науки в інформаційному суспільстві	7	2	–			3
Тема 11. Перспективи цивілізації на тлі сучасних викликів	6	2	2			3
Тема 12. Історико-філософські та екзистенційні причини російсько-української війни 2022 року	6	2	2			3
<i>Разом за модуль</i>	45	12	10			23
Разом	90	24	20			46

(заочна форма навчання)

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: заочна					
	Усього	У тому числі				
		лекції	практичні	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
Модуль 1						
Тема 1. Філософія, її коло проблем, предмет та функції	8	2	–			6
Тема 2. Історія філософії	7	–	–			7
Тема 3. Філософська думка України	7	–	–			7
Тема 4. Сучасна світова філософія	9	2	–			7
Тема 5. Філософський зміст проблеми буття	6	–	–			6
Тема 6. Свідомість: її походження і сутність	8	2	–			6
<i>Разом за модуль</i>	45	6	–			39
Модуль 2						
Тема 7. Діалектика та її альтернативи	6	–	–			6
Тема 8. Пізнання як предмет філософського аналізу	8	2	–			6
Тема 9. Суспільство як предмет філософського аналізу	7	–	–			7
Тема 10. Роль науки в інформаційному суспільстві	6	–	–			6
Тема 11. Перспективи цивілізації на тлі сучасних викликів	9	2	–			7
Тема 12. Історико-філософські та екзистенційні причини російсько-української війни 2022 року	9	–	2			7
<i>Разом за модуль</i>	45	4	2			39
Разом	90	10	2			78

6.3. Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Філософія, коло її проблем, предмет та функції	2	–
2.	Історія філософії	–	–
3.	Сучасна світова філософія	2	–
4.	Філософська думка України	2	–
5.	Філософський зміст проблеми буття	2	–
6.	Свідомість: її походження і сутність	2	–
7.	Діалектика та її альтернативи	2	–
8.	Пізнання як предмет філософського аналізу	2	–
9.	Суспільство як предмет філософського аналізу	2	–
10.	Роль науки в інформаційному суспільстві	–	–
11.	Перспективи цивілізації на тлі сучасних викликів	2	–
12.	Історико-філософські та екзистенційні причини російсько-української війни 2022 року	2	2
	Разом	20	2

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Філософія, коло її проблем, предмет та функції	3	6
2.	Історія філософії	4	7
3.	Сучасна світова філософія	4	7
4.	Філософська думка України	4	7
5.	Філософський зміст проблеми буття	4	6
6.	Свідомість: її походження і сутність	4	6
7.	Діалектика та її альтернативи	4	6
8.	Пізнання як предмет філософського аналізу	4	6
9.	Суспільство як предмет філософського аналізу	4	7
10.	Роль науки в інформаційному суспільстві	3	6
11.	Перспективи цивілізації на тлі сучасних викликів	4	7
12.	Історико-філософські та екзистенційні причини російсько-української війни 2022 року	4	7
	Разом	46	78

7. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Основна література

1. Філософія: підручник / В.С. Бліхар, М.М. Цимбалюк, Н.В. Гайворонюк, В.В. Левкулич, Б.Б. Шандра, В.Ю. Свищо. Вид. 2-ге, перероб. та доп. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2021. 440 с.
2. Філософія. Дискурсивні практики деліберативної демократії українського суспільства. Наукова думка, 2023. 352 с.
3. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Філософія: навчальний посібник для підготовки до заліку та іспиту. Харків: Право, 2021. 136 с.
4. Єрмоленко А.М., Бауман Ю.А., Шамрай В.В., Кірюхін Д.І., Лазоренко О.О., Надольний М.І., Нечипоренко В.О., Щербак С.І., Фінько А.Є. Соціально-філософські проблеми модернізації українського суспільства з перспективи європейських цінностей. За ред. А.Єрмоленка / Інститут філософії імені Г.Сковороди. іїв.:Наукова думка, 2021. 436 с.
5. Практичні виміри свободи в історико-філософських дискурсах / В.В.Лях, Я.В. Любимий, Л.Ситніченко, О.Йосипенко, К.Райда, А.Усик, Р.Самчук. Київ, 2023. 380 с.

Допоміжна література

1. Арістотель Політика / Пер. з давньогрецької О. Кислюк. 2-ге вид. Київ: Основи, 2003. 239 с.
2. Біскуб І. П., Данильчук А. Л., Макарук Л. Л. Філософія, суспільство, мова: монографія. Луцьк: Вежа-Друк, 2018. 223 с.
3. Білодід Ю. Філософія. Український світоглядний акцент: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ: Кондор, 2006. 358 с.
4. Блецкан М. І. Соціальна філософія: Курс лекцій. Ужгород: Госпрозрахунковий редакційно-видавничий відділ управління у справах преси та інформації, 2004. 212 с.
5. Блецкан М. І., Логойда В. М. Філософія: онтологія, гносеологія, діалектика: Курс лекцій, Ужгород, 2002. 216 с.
6. Вандишев В. М. Філософія. Екскурс в історію вчень і понять: Навч. посіб. Київ: Кондор, 2005. 474 с.
7. Гегель Ф. Г. В. Феноменологія духу = *Phanomenologie des Geistes* / Пер. з нім. П. Таращук; Науков. ред. перекл. Ю. Кушаков. Київ: Основи, 2004. 548 с.
8. Глобальні виклики в цифрову епоху: вектори філософського осмислення: монографія / Штанько В. І. та ін. Харків: ХНУРЕ, 2019. 183 с.
9. Горбулін В., Бадрак В. Російська війна проти України. Як нарешті розірвати чотириохсотрічне замкнене коло. Київ: Брайт Букс, 2024. 302 с.
10. Гусев В. І. Західна філософія Нового часу. XVII–XVIII ст.: Підручник. Київ: Либідь, 2000. 368 с.
11. Гусев В. І. Історія західноєвропейської філософії XV–XVII ст. Курс лекцій: Навч. посібник. Київ: Либідь, 1994. 256 с.
12. Гьосле В. Практична філософія в сучасному світі = *Praktische philosophie in der modernen welt* / Пер. з німецької А. Єрмоленка. Київ: Лібра, 2003. 248 с.
13. Волинка Г. І. Філософія Стародавності і середньовіччя в освітньому контексті: Навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. Київ: Вища школа, 2005. 544 с.

14. Воронкова В. Г. Філософія: Навчальний посібник. Київ: ВД «Професіонал», 2004. 464 с.
15. Горський В. С., Кислюк К. В. Історія української філософії: Підручн. Київ: Либідь, 2004. 488 с.
16. Гринів О. Історія української філософії. Львів: Тріада плюс, 2015. 302 с.
17. Губар О. Філософія: інтерактивний курс лекцій: Навч. посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007. 416 с.
18. Данильян О. Г., Тараненко В. М. Філософія: Підручник. 2-ге видання. Харків: Право, 2012. 352 с.
19. Дольська, О. О. Філософія сучасного суспільства: навч.-метод. посіб. Харків : Підручник НТУ «ХП», 2012. 180 с.
20. Декарт Р. Метафізичні роздуми. Київ: Юніверс, 2000. 304 с.
21. Декарт Р. Міркування про метод, щоб правильно спрямовувати свій розум і відшкодувати істину в науках. Київ: Тандем, 2001. 104 с.
22. Денисенко В., Привалов Ю., Остапець І. Свобода як цивілізаційний принцип. У двох книгах. Книга 1. Класичні концепції свободи та цивілізації у західноєвропейській, філософській та політологічній традиціях. Монографія. Київ-Львів: Ліга-Прес, 2016. 232 с.
23. Жадько В. А. Розуміння філософії через діалог з видатними мислителями: монографія. Запоріжжя: Вид-во ЗДМУ, 2018. 131 с.
24. Захара І. С. Академічна філософія України (17- полов. 18 ст.). Львів: Вид-во ЛНУ ім. Ів.Франка, 2000. 240 с.
25. Історія філософії України. Хрестоматія: Навчальний посібник. Київ: Либідь, 1993. 560 с.
26. Ільїна А. В. Трансценденталізм *par excellence*: деконструкційна перспектива. Київ: Інтер-Сервіс, 2020. 622 с.
27. Ільїна А.В. Теоретичний вимір проблематизації свободи у трансцендентально-деконструкційному дискурсі. Київ: Видавництво "Наукова столиця", 2022. 237 с.
28. Історія філософії: Підручник / За ред. В. І. Ярошовця. Київ: Вид. ПАРАПАН, 2002. 774 с.
29. Кант І. Критика чистого розуму. Київ: Юніверс, 2000. 504 с.
30. Кант, І. Критика сили судження / пер. з нім., передмова, примітки В. Терлецького. Київ: Темпора, 2022. ССІІ, 702 с.
31. Лютий Т. Ніцше. Самовладання. Київ. Темпора, 2023. 978 с.
32. Лютий Т. Пригоди філософських ідей Західного світу: від давнини до сучасності. Київ: Темпора, 2019. 379 с.
33. Лузан А. Вступ до філософії: навчальний посібник для студентів вузів. Київ: ЦУЛ, 2013. 135 с.
34. Ніцше Ф. По той бік добра і зла (Прелюдія до філософії майбутнього): Генеалогія моралі. Львів: Літопис, 2002. 288 с.
35. Ніцше Ф. Так казав Заратустра. Жадання влади = Also sprach Zarathustra. Der wille zur macht. Київ: Основи, 2003. 437 с.
36. Остапець І. Філософські погляди Л. Фейєрбаха та їх поширення в Україні (кінець ХІХ – перша половина ХХ ст.). *Вісник Львівського університету. Серія: Філософсько-політологічні студії*. 2019. Випуск 24. С. 92–100.
37. Остапець І., Дербак А. Система свободи Б. Спінози. *Вісник Львівського університету. Серія: Філософсько-політологічні студії*. 2022. Випуск 43. С. 145–153.
38. Остапець І. Сутність та механізм реалізації свободи в соціально-філософській концепції Ж.-Ж. Руссо. *Вісник Львівського університету. Серія: Філософсько-політологічні студії*. 2014. № 5. С. 73–81.

39. Основи філософії: навч. посіб. / Л. О. Сандюк, С. П. Симоненко, О. В. Сулим, М. Ф. Шмиголь, Н. В. Щубелка, Ю. С. Юшкевич; [за ред. М. Ф. Шмиголя]. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 412 с.
40. Пазенок В. С. Філософія : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2008. 279 с.
41. Петрушенко В. Л. Історія світової філософії. Фундаментальні проблеми філософії. Навчальний посібник. Львів: НУ»ЛП», 2002.
42. Петрушенко, В. Л. Філософія: навч. посібник. Львів : Новий світ, 2011. 648 с.
43. Поцюрко М. Філософія : навч.-метод. посіб. Львів : Сполом, 2014. 276 с.
44. Практикум з філософії / Сторожук С. В., Гоян І.М., Матвієнко І. С. Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г. М, 2017. 176 с.
45. Рижак Л. Філософія : підручник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2013. 650 с.
46. Платон. Держава. Київ: Основи, 2000. 355 с.
47. Платон. Діалоги. Київ: Основи, 1999. 395 с.
48. Попович М. Філософія свободи / Упорядники Лідія Артюх, Наталія Вяткіна. Харків: ФОЛІО, 2018. 528 с.
49. Проблема людини в українських реаліях: есенційні та екзистенційні виміри / Відп.ред. Загороднюк В.П. / Інститут філософії імені Г.С.Сковороди НАН України, Київ, 2020. 280 с.
50. Сартр Ж.-П. Буття і ніщо = L'etre et le neant: Нарис феноменологічної онтології. Київ: Основи, 2001. 854 с.
51. Сковорода Г. С. Світ ловив мене, та не впіймав. Харків: Фоліо, 2006. 607с.
52. Спіноза Бенедикт. Теологічно-політичний трактат = Tractatus theologico-politicus. Київ: Основи, 2003. 237 с.
53. Стратон Р. Коротка історія новітньої філософії: Від Декарта до Вітгенштайна / Пер. з англ. О. Коваленко. К.: Основи, 1998. 331 с.
54. Сучасна зарубіжна філософія: Течії та напрями: Хрестоматія: Навчальний посібник / Упоряд. В. В. Лях, В. С. Пазенок. Київ: Ваклер, 1996. 428 с.
55. Саух П. Ю. Філософія: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2003. 256 с.
56. Скотний В. Г. Філософія: історичний і систематичний курс. Київ: Знання України, 2005. 576 с.
57. Трансформація засад філософії за доби постмодерну Київ, 2018. 290 с. Національна ідентичність і громадянське суспільство/ Бистрицький Є., Пролєєв С., Білий О., Лозниця С., Зимовець Р., Кобець Р./ відп. ред. Бистрицький Є.К.; ред. Київ: Дух і літера, 2018. 464 с.
58. Філософія Григорія Сковороди. Київ: Наукова думка, 1972. 311 с.
59. Філософський енциклопедичний словник. Київ: Абрис, 2002. 742 с
60. Філософська думка західної української діаспори ХХ століття: ідеї та постаті / С.Л. Йосипенко, Н.П. Поліщук, І.В. Валявко та ін.; відп. ред. С.Л.Йосипенко. Київ: Наукова думка, 2018. 272 с.
61. «Феномен життя у сучасному філософському дискурсі: монографія / Кисельов М.М., Гардашук Т.В., Іщенко Ю.А., Грабовський С.І. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2018. 296 с.
62. Філософія : підручник / Л. В. Губерський, В. П. Андрущенко, А. О. Баумейстер [та ін.]. 2-ге вид., перероб. і доп. Харків : Фоліо, 2018. 621 с.
63. Філософія (Ігор Бичко, Віталій Табачковський, Ада Бичко, Володимир Яроповець). Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 648 с.
64. Філософія: історія, суспільство, освіта: підручник / Л. В. Губерський, В. Г. Кремень, В. В. Ільїн. Київ : Київський університет, 2011. 575 с.
65. Філософія: підручник / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань. Х.: Право, 2013. 431 с.
66. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. Л. В. Губерського. Київ : Знання, 2012. 621 с.

67. Філософія науки: навчальний посібник/ Гоян І.М., Матвієнко І.С., Сторожук С.В.// за ред. С.В. Сторожук. 4-те видання, виправлене і доповнене. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2020. 420 с
68. Хамітов Н.В. Філософсько-антропологічні есе. Київ : КНТ, 2018. 284 с. Спіноза Б. Теологічно-політичний трактат / Переклад з латини, примітки В. Литвинова. Харків. «Фоліо», 2018. 410 с.
69. Хамітов Н. В. Філософська антропологія: актуальні проблеми. Від теоретичного до практичного повороту. 3-е видання, виправлене і доповнене. Київ: КНТ, 2019. 394 с.
70. Ostapets I. Freedom of oeuvre in the views of Martin Heidegger. *Annales Scientia Politica*, Vol. 6, No. 2, 2017. P. 108–113.
71. Ostapets I., Schandra B. The Change of Person's Worldvsew in the Process of the Criminal World Subculture Formation. *Sciences of Europe*. 2019. Vol.3. No 36. P. 64–69.

Методична література

1. Мараєва У.М. Методологія філософських досліджень: навчально-методичні рекомендації.-ДВНЗ «УжНУ», Ужгород, 2021.
2. Матвієнко О.І. Навчально-методичний комплекс дисципліни: «Провідні тенденції філософії ХХІ ст.» Ужгород. 2019
3. Остапець І. Філософія Нового часу: плани семінарських занять. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2019. 20 с.
4. Проблема свободи в сучасній філософії. Навчально-методичні рекомендації. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2019. 24 с.
5. Аналітична філософія. Навчально-методичні рекомендації. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2019. 23 с.
6. Остапець І. Філософія життя. Навчально-методичні рекомендації. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2019. 24 с.
7. Остапець І. Філософія Нового часу. Навчально-методичні рекомендації. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2019. 32 с.
8. Остапець І. Філософія. Навчально-методичні рекомендації. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2019. 36 с.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Національна бібліотека України імені В. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/> (дата звернення 23.05.2024).
2. Бібліотека ім. М. Максимовича КНУ імені Тараса Шевченка. URL: <http://lib-gw.univ.kiev.ua/> (дата звернення 23.05.2024).
3. Інститут філософії ім Г. Сковороди НАН України. URL: <http://www.filosof.com.ua/> (дата звернення 23.05.2024).
4. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса. URL: <http://www.nas.gov.ua/UA/Org/Pages/default.aspx?OrgID=0000290> (дата звернення 21.05.2024).
5. Інститут соціології НАН України. URL: <https://i-soc.com.ua/> (дата звернення 21.05.2024)
6. Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. URL: <http://idpnan.org.ua/> (дата звернення 23.05.2024).
7. Наукова бібліотека Ужгородського національного університету. URL: <http://www.lib.uzhnu.edu.ua/> (дата звернення 23.05.2024).

8. Електронний репозитарій Ужгородського національного університету: URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/> (дата звернення 23.05.2024).
9. Сайт журналу «Філософська думка». URL: <http://journal.philosophy.ua/news> (23.08.2024).
10. Сайт журналу «Мультиверсум. Філософський альманах». <https://multiversum.com.ua/index.php/journal> (23.08.2024).
11. Britannica. URL: <https://www.britannica.com/> (дата звернення 23.05.2024).
12. Stanford Encyclopedia of Philosophy / ed. Edward N Zalta. URL: <https://plato.stanford.edu/> (дата звернення 23.05.2024).
13. The Internet Encyclopedia of Philosophy (IEP). URL: <http://www.iep.utm> (дата звернення 23.05.2024).